

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lapon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

Pontos
kiszolgálás;
jutányos
árak!

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz

Az ev. ref. egyházak szállítója,

A vonatok indulása Debreczen állomásról. — Érvényes 1909. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	hova ?	vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	hova ?
1713	2	20	szv.	Püspökladány, Budapest k. p. u.	1705	12	10	szv.	Budapest k. p. u.
1706	2	44	"	Máramarossziget, Körösmező	4404	12	15	"	Hajdunánás, Tiszalök
4212	4	33	vv.	Tiszafüred, Füzesabony	1702	12	20	gyv.	Máramarossziget, Körösmező
1721	5	09	mtv.	Püspökladány	4710	12	26	szv.	Nyiregyháza, Szerencs
1710	5	10	szv.	Szatmárnémeti	4716	2	20	mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
4702	5	15	"	Nyiregyháza, Szerencs	1770	3	11	tvsszsz	¹⁾ Érmihályfalva
4402	5	30	mtv.	Hajdunánás, Tiszalök	1745	3	45	"	Püspökladány
4408	8	09	"	Hajdunánás	17C8	3	56	szv.	Máramarossziget, Körösmező
4704	8	51	szv.	Nyiregyháza, Szerencs	4706	4	28	"	Nyiregyháza, Szerencs
1703	8	57	gyv.	Budapest k. p. u.	4406	4	36	"	Hajdunánás, Tiszalök
4512	9	41	vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes	1701	4	42	gyv.	Budapest k. p. u.
1742	10	00	tvsszsz	Királyháza	4514	4	51	vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes
4204	11	33	szv.	Tiszapolgár, Tiszafüred, Füzesabony	4214	2	58	"	Tiszapolgár, Tiszafüred
1747	11	28	tvsszsz	Püspökladány	1704	6	57	gyv.	Szatmár-Németi
4414	11	11	mtv.	Hajduböszörmény	4410	7	00	mtv.	Hajdunánás
					4708	7	06	szv.	Nyiregyháza, Szerencs
					1709	9	00	"	Püspökladány, Nagyvárad
					4714	10	38	mtx.	Nyiregyháza
					1707	10	40	szv.	Budapest k. p. u.
					1712	10	53	"	Máramarossziget

¹⁾ Csak a debreczeni országos vásárok két napján közlekedik.
*) Télen is

Jegyzet
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 12 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

A vonatok érkezése Debreczen állomásra. — Érvényes 1909. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?
1713	1	29	szv.	Máramarossziget	1702	12	08	gyv.	Budapest k. p. u.
1706	2	18	"	Budapest k. p. u.	4413	2	00	mtv.	Hajduböszörmény
1720	5	03	"	Nagyvárad, Püspökladány	1744	2	51	tvsszsz	Püspökladány
4713	6	35	mtv.	Nyiregyháza	4513	3	05	vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske
1711	6	48	szv.	Királyháza	4705	3	24	szv.	Szerencs, Nyiregyháza
4401	7	14	"	Tiszalök, Hajdunánás	1708	3	36	"	Budapest k. p. u.
4511	7	20	vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske	4403	3	40	mtv.	Tiszalök, Hajdunánás
1742	7	46	tvsszsz	Püspökladány	1701	4	22	gyv.	Körösmező, Máramarossziget
4211	7	54	vv.	Tiszafüred	4213	5	31	vv.	Füzesabony, Tiszafüred
4701	8	04	szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4405	6	30	szv.	Tiszalök, Hajdunánás
1703	8	46	gyv.	Szatmár-Németi	4715*)	6	33	mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
1722	9	36	mtv.	Püspökladány	1709	6	43	szv.	Szatmár-Németi
4407	11	26	"	Hajdunánás	1704	6	49	gyv.	Budapest k. p. u.
4703	11	22	szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4707	8	46	szv.	Szerencs, Nyiregyháza
1705	11	40	"	Körösmező, Máramarossziget	4515	9	25	vv.	¹⁾ Derecske
					1712	9	46	szv.	Budapest k. p. u. Püspökladány
					1707	10	12	"	Körösmező, Máramarossziget
					4400	10	13	mtv.	Hajdunánás
					4203	10	07	szv.	Füzesabony, Tiszafüred, Tiszapolgár
					4711	10	26	"	Szerencs, Nyiregyháza

¹⁾ Május 15-től szeptember 15-ig csak ünnep-és vasárnapokon közlekedik.
*) Télen is.

Jegyzet.
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 15 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen belenként egyszer szombaton, másfél lapon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Lélekidezés.

Ideggyöngge, beteges korok babonája a lélekidezés. Bomlott idegü egyének, vagy halokló nemzetek játéka az elmúlt idők szellemeivel. Teszi az egyik azért, hogy az ősök nagyságának emlékével takargassa koldus jelenének rongyait; a másik, hogy az erőtlén mának a multak dicsősége adjon valami erőt.

Veszélyes játék azonban a lélekidezés. Legtöbbször a felidézett lélek úgy megragadja idézőjét, hogy igézetétől meg nem szabadul. Így teszi renyhévé az olasz népet őseinek gazdag öröksége, a fényes latin világnak a földszíne alól felkapart mesés emlékei. Így kergeti Spanyolországot éppen napjainkban forradalomba, testvérháboruba az ősök türelmetlenségének felidézett szelleme.

Hazánk történetének utolsó évei is gazdagok a lélekidezésben. Szapora egymásutánban jártak itt közöttünk: Kossuth, Bocskay, Rákóczi nagy lelkei. A mostani év pedig a magyar és a világ-reformátusság között is Kálvin emlékezetének esztendeje. Nem véletlenség ez, hogy ez az évtized az emlékezések ideje. A jelen szomorú állapotából szívesen menekül a lélek a mult ragyogó napjaiba vissza. S bizony-bizony elég szomorú a sora manapság a mi édes anyáknak: szép Magyarországnak; s hűségesej dajkáknak a Krisztus anyaszentegyházának.

De vigyázzatok a multak felidézett lelkei közt! Meg ne csaljon a ragyogás, mit a fényök hint reánk! Valahogy azt ne higgye a jelen, hogy az ő derékségének dicsősége az. Minden kornak magának kell önboldogságáért, önnagyságáért megdolgoznia. Abból, hogy őseink dicsők valának, ami dicső voltunk még nem következik. Sőt a becsületes szívek előtt a nagy mult a jelen törpeségének tüköre.

Kálvin felidézett lelke előtt úgy érzem, hogy a felidező kornak rettenetesen el kell szégyenlenie magát. Minél jobban látjuk nagyságát, annál inkább kell érzenünk kicsinységünk vele szemben. A reá való emlékezés indítsion bennünket az ő tiszta, szép, hívő életének követésére.

Ne arra emlékezzünk belőle, ami földi volt, hanem ami benne isteni vala. Ugy lesz szép, hozzá és az egyházhoz illő ünneplésünk, ha abból nem embertársaink iránt való türelmetlenség támad, hanem szeretet, mely mindeneket egybeköt.

A Kálvin fényes lelke, a maga minden szépségével és erejével emeljen Isten igaz követésére sok lelkeket. Századának őt is körülvevő pora pedig maradjon pornak s ne elevenedjék meg belőle se általunk, se mások által egy szemecske sem.

A mig a virág szépségében gyönyörködöl, el ne felejtkezzél a napról, amelyből vette az színét, illatát. Mig a nagyokról emlékezzén, az ember nagyságában gyönyörködünk, el ne felejtkezzünk Arról, ki az embereket nagyokká teszi. Ne felejtkezzünk el Arról, kiből való hit által a mi hőseink: „országokat meggyőztek, igazságot cselekedtek, az ígéreteket elvették, orszákoknak szájokat betömték. A tűznek erejét megoltották, a fegyvernek életől megmenekedtek, az erőtlenségéből erősekké lettek a viadalban, ellenségeik táborát megfutamtították.“ Hanem: „*mi is mivelhogy ennyi sok bizonyosságok fellege áll körülöttünk, minden terhet levetvén és minden körülöttünk levő bünt, nagy állhatatossággal a mi előnkbe adatott célt kifussuk, nézvén a hitnek fejedelmére és elvégezőjére a Jézusra!*“

Gergely Antal.

Kálvin a történelemben.

Emlékbeszéd Kálvin János születése négyszázados ünnepélyén, melyet a debreceni református főiskola tartott 1909. október 30 án.

Irta: **Dr. Balogh Ferencz** theologiai tanár.

I. Kálvin tanulása. A hosszú századokon át felépített középkor végvíványát Tournon francia bibornok 1561-ben elvben így fejezte ki: „egy hit, egy törvény, egy király.“ („une foi, une lois, undel roi.“) Ezt a századokon át font ércbékózatot megtörni, eltörölni lón legfőbb feladata a 16-ik századi hitújításnak. E nagy munkára kelt fel a reformatio három toronyalakja: Luther, Zwingli, Kálvin.

Laktantius latin egyházi atya a 4-ik század elején hirdette a felemelő elvet „religio est res liberrima“; maga Urunk Jézusunk tanítá: „ahol ketten vagy hárman az én nevemben összegyűltek, ott vagyok“ — és imé! a hit szabadságát elfojtá az emberi uralomvágy s a szabad kereszténységet alapítása után ezer évvel eltüntette.

Vannak hatalmas, a megvívásnak szívíósan ellenálló erődök, melyeket csak újabb és erősbülő ostromok után lehet bevenni, a két ostrom: a Lutheré és Zwinglié, hatalmas ütegeivel nem lett volna elég a diadalra; — így jött, így kellett jönnie, a 3-ik nagy vezérnek Kálvinnak, aki

felhasználva az elődök sikeres fegyvereit, újabb és gyökerekig ható, merészebb módon és eszközökkel támadjon. Ez lón hivatása a 3-ik reformátornak. Ezt ő dicsősséggel elvégzé. Kálvin az ellenzéki szellemü, kemény-nyaku észak-francia országi pikárd népfajból, püspöki és káptalani városban Noyonban született 400 évvel ezelőtt előkelő polgár és ügyvéd családban, művelt körben nőtt fel és a vidék előkelő tagjaival tanult; finom, udvarias modort sajátított el s így a társadalmi érintkezésben vonzó volt, meglátszik ez leveleiben s a magas körökkel való érintkezéseiben is, anélkül, hogy valaha szolgálai hizelgés hangját venné fel, maga az érdekből kelő szolgálai hizelgés ma sem kálvini vonás. Középiskolai tanulását az ország fővárosában Párizsban futotta meg, jeles tanára Cordier a klasszikus előképzettséget adta meg neki s ami újság volt az akkori tanrendszerben, a francianyelvbe is belevezette őt; Cordier egymaga — az őt kartárs közül — párosítá a holt nyelvet a nemzetivel . . . s hogy Kálvin a maga korában első francia stílistává lett . . . innen keltezhető. A nevelésügy ez egyik képviselője később menekülni volt kénytelen hazájából, — a boldogtalan akkori Franciaország minden jeles fiát kizaklatá az országból — s élte végén Genfben talált menhelyet. Kálvin első tanárját megtisztelendő, a Thessalonikabeliekhez irt levél magyarázatát neki ajánlotta. A lelki

TÁRCA.

A zsoltárok könyvéből.

(Dr. Tóth Lajos.)

Az Ur törvénye tiszta, szívre szóló,
Még ifju lelket is bölcsé nevel,
Igazságán a szív örökre gerjed,
Az elme meg világosságra lel.

Az Ur félelme szent, örökre éltet,
Rendelkezése jó, mert Tőle jó;
Hüen megtartva édesebb a méznél,
Drágább mint az arany, s a drága kö.

Szolgád parancsodat megtartja hiven,
Megtartásuk nagy lelki nyugtot ad;
Ki érti meg, bünt mégis mért cselekszünk?!
Oh, mosd le mind e rejtett foltokat!

Mit még el nem követtem, ments meg attól;
Ha bünöm rajtam nem vesz majd erőt,
Ha élttem utját tisztán járhatom meg,
Szégyen nem érhet ugy az Ur előtt.

Akkor minden szóm kedves lesz Előtted,
Szívemből Hozzád száll a gondolat,
Ki Üdvözítöm, védő Istenem vagy;
Te üdvözítsd, Te véd meg szolgáidat.

XX.

(Ima a királyért.)

Hallgasson meg az Ur
Minden bajban téged,
Jákób nagy Istene
Legyen segítséged.

Sion szent hegyéről
Jöjjön oltalmadra,
Áldozatod mindig
Kedvesen fogadja.

Adja meg mit kívánsz,
Áldja meg tervedet,
Üdvünk és örömünk
Csak Istenben lehet.

Ember nagygyá csakis
Az Ur nevében lett,
Ő teljesítse be
Minden kérésedet.

gyümölcs nyereséért évek mulva is hálával adózás szép erényét Kálvin számos példával igazolá.

Öt év alatt végezvén a páratlan szorgalmu és tehetségü ifju középiskoláját, az ő távozásakor lépett be azon iskolába (1528. február) egy spanyol uj tanuló, Loyola Ignác. A 16-ik században keletkezett két óriás hatásu rendszer a jezsuitizmus és kálvinizmus megteremtőinek véletlen találkozása ez! 13 év mulva indult a két világrázó rendszer az egymás elleni küzdelemre.

Atyja kivánságára ment az ifju Kálvin 1528. elején az orleánsi egyetemre jogot tanulni, atyja már kezdett a káptalannal némi viszályba jönni. Orleánsban működött az akkori országhirü jogász Stella Péter, a multakhoz tapadó szellemü tanár, aki merev ellensége volt a hitujításnak; tolongtak oda a hallgatók a tudományért; hajnalok hajnalán kelt Kálvin, tanulmányában bámulatos haladást tett, ékesszólásban kitünő volt, tanárai kitüntették.

A bourgesi egyetembe meghívott uj jogtanár a milánói *Alciati András* 1529. április 19-én kezdé előadásait, uj módszere a jogot nem holt-nak hanem élőnek tekintvén, vonzotta a tanulókat; eljött őt is hallani Kálvin s a két tanár hivei heves vitatkozásokat kezdettek, melyekben Kálvin élénken vett részt. Ide hívta meg Margit királyné az ujító szellemü Wolmár Menyhértet, kitől tanulta Kálvin a héber és görög nyelvet a

jog mellett. Itt kezdődik Wolmárral összeköttetése s theologiai hajlamainak ébredése. Kálvin élete folyásában a jogtanulás nagyfontosságu, ez adta neki a dialektikai erőt, ítélő képességet és helyes-séget lángeszének egyik fő jellemvonását s az előző két reformátor feletti fölényét: az egyház-szervező, alkotmányadó elme alakulása mozgás-nak indulhatott.

Atyja halála (1531. május 26.) Noyonba szólította, szomorú szemtanuja volt, mikor a káptalan az egyházi átkot atyjára kimondá s idősb fia Kálvin Károly, római katolikus pap, védte atyját s öccsével Jánossal nehezen nyerhette ki a temetőbe eltemettetést. Most Kálvin szabadon folytatta önképzését; Párisba települt le, az encyclopedikus nagy tudóst Danés-t hallgatta; a filologia és bölcsészet, szóval a humanizmus művelésére adta magát; egy év mulva Seneca római bölcsész munkájára „A kegyelemről“ adta ki magyarázatát (1532.)

Kálvin benső barátságban élt Copp Miklóssal, a párisi egyetem orvosszaki tanárával, aki a theologiai tanárok szük látköre és elfogultsága ellen foglalt állást. Mily különbség a száz év előtti párisi egyetem és a reformációkori theologia közt; akkor Európát vezették tanárai Gerson és társai s a konstanczi zsinaton az egyházi reform nagy eszméit hirdették. Most kiüztek kebelökből min-

Tudom védi az Ur
Felkenett királyát
Legyen jobbjan most is,
Hallgassa imáját!

Mások szekerükben,
Lovukban remélnek,
Mi hittel hódolunk
Az Ur nagy Nevének.

Azok rabul esnek,
Hitványan elhullnak,
Mi mindig helyt állunk
Segélyén az Urnak.

Isten, királyunkat
Üdvözítsed, védjed,
Hallgasd meg, ha Hozzád
Esedezik néped!

CXII.

(Az istenes ember dicsérete.)

Boldog az, ki féli Istent,
Törvényét szent buzgalommal tartja,
Nagy lesz minden nemzetsége,
Már e földön áldás nyugszik rajta.

Háza gazdag és becsült lesz
Szent igazság legfőbb drága gyöngye;
És ha napja tán sötétül,
Véle Isten, — hogy lehetne gyöngye?!

Szivesen tesz bárkivel jót,
Bátran áll az ítélő elébe.
Tette nincsen elfeledve,
Ítélettől így miért is félne?

Istenében lett hatalmas;
Kába ellenségeit lenézte.
Jó tettéeri jót remélhet:
Boldogság lesz mindörökre része.

Sorsát látja majd a bünös;
Csuf irigység marja, tépi lelkét,
Kárba vész agyarkodása,
Szentek ellen terve csak nem ér célt.

CXIII.

(Dicsérete az Urnak, ki amily fölséges, ép olyan
jóságos is.)

Áldjátok szolgák az Urat,
Áldjátok Isten drága szent nevit,
Kiért kelettől nyugatig
Minden lelket szent érzélem hevit.

den fényt és világosságot . . . a csillagok bujdosókká váltak.

Az egyetem új rectora Copp Miklós lett s 1533. november 1. tartotta rectori beszédét. Kálvinnal tervezték ki, hogy az új szellemet megzendítik a Sorbonne penészes falai közt. A beszéd alaprajzát Kálvin készíté. Szólt benne általában az eltévedt álokoskodókról, azokról, akik az evangéliumi hitű lelkeket, mert inkább Istennek engedelmessé válnak, mint embereknek, eretnekeknek nevezik.

E beszédet botránynak minősítette a theologiai és jogi kar, hiába tiltakozott az ellen az orvosi és bölcsészeti kar. Copp elfogatása elrendeltetett, ő Bazelbe menekült, fejére 300 tallért tűztek. Kálvin áruhában szintén elhagyta Páris; rögtön felkutatták szobáját, iratait lefoglalták. Mivel Margit királyi hercegnő, a király szelleműs nővére, a tudósok kedvelője, már korábban becsülte Kálvint, javára közbelépett, így a törvényes nyomozás elmaradt. De mégis Kálvin biztosabbnak vélte jó barátjához Du Tillet Lajos kanonokhoz Angoulêmebe félrehúzódni, néhány csendes és kellemes hónapot ott töltött, hol tudósok vették körül. Nagy fontosságú művét — a dogmák erősen érdekelték már — itt kezdette fogalmazni.

Nyomonban is megmozdult a protestáns fuvallat, a püspök és káptalan ünnepélyes körmenet

rendeztek (1534. jan. 16.) az eretnekség elleni tiltakozásra. Ez tüntetés volt. Kálvin Károlyt eretnekség miatt a káptalan maga elé idézte (1534. május.) Ekkor érkezett szülőföldére Kálvin, hogy legyen a címzetes kápláni minőségben eddig élvezett papijövedelmeket . . . Ezzel szakított a római egyházzal, annak papjává magát felavatni nem kívánta. A tüntetés folyamán szertelenül tüntetést szokott előidézni. A tüzes ifjú Kálvin (24 éves) résztvett a templomi zajos tüntetésben, elfogták s a káptalan börtönébe zárták (1534. május 26.) Kiszabadulása után még az év szeptemberében Párisba ment vissza.

Ekkorra már lelkében beállt a nagy fordulat. Titkos összejöveteleken ostromolta a fenálló egyház tanait. Mig Luther a bünbocsánat, Zwingli a bucsujárás tanait támadta meg: addig Kálvin a római egyház központi dogmáját a *misét*. A felizgult hallgatók 1534. okt. 19. éjjelén a mise ellen falragaszokon keltek ki, a király lakhelyén is olvasható volt a merész szózat. Királyi parancsra a gyanusokat rakásra fogdosták el. Akik tehették menekültek, így Marot Kelemen a franciák elsőrangú költője, aki néhány zsoltárt fordított énekelhető alakban nemzeti nyelvre. A leggyanusabb Kálvin szinte elmenekült s Lucas alnév alatt Bazelben vonta meg magát, ahol Copp Miklós mutatta be Grinaeus Simonnak, a bázeli egyetem egyik tanárának. Grinaeus volt

Istent ember nem éri fel;
Tündöklőbb Ő, mint fenn az égi bolt,
Mégis kegygyel tekint le ránk:
Maroknyi porra, mit szél szerte hord.

Megszanja itt a szenvedőt,
A föld porából őt fölemeli
És népe nagyjai között
Megtisztelt első állást ad neki.

Jóságának határa nincs,
Minden remény, hő vágy beteljesül:
Magzat nélküli bus anyát
Az Úr vidám családdal vesz körül.

CXVI.

(Halálos veszedelemből megszabadítottak hálaéneke.)

Szeret, s örvend a lelkem, mert az Úr,
Meghallgatá könyörgésem szavát,
Hozzám hajolt és oltalmamra jött;
Már benne bizom teljes éltén át.

Halál torkában sir szélén valék,
Szorongatás és kín környékezett;

Segélyül hívtam Isten szent Nevét:
Uram, ne hagyj elveszni engemet.

Az Isten irgalmas volt és kegyes,
Megvédte azt, kit más már elhagyott;
Olyan nagy lón az égi védelem,
Amint valék erőtlén, elhagyott,

Tehát lelkem, nyugodj meg már, ne félj!
Ne hullas többé fájó könyeket,
Kedvébe járj az Urnak, mig csak élsz,
Ki szent kegyével oltalmába vett.

* * *

Hittem, s azért most szóhoz van jogom,
Hallgassátok meg tőlem ezt a szót:
Jertek, tőlem tanuljatok hitet,
Kit annyi baj, bubánat vert, csapott.

Lelkemre szállt az elkeseredés,
Mert azt látám: az ember hűtelen;
De Néked, Isten, hogy rebegjek hálát,
Azt sem tudom, oly jó vagy szüntelen.

az első magyarországi ember, kivel Kálvin találkozott, az a Grinaeus, aki Budán először hirdette a reformációt, amiért száműzetett a hazából (1523.)*

Népiskoláink belső élete.

Az anyagi tekintetben biztosított, tehát külsőleg megszervezett népiskola nem maradhat tovább szellemileg, belsőszervezetileg sem a régi ruhában.

Paedagógiai megszervezése elengedhetetlen követelmény.

Minden kornak meg volt s meg van a maga irányító szelleme, meg van szüksége és ez a szellem valamint ez a szükséglet hozza létre a különböző intézményeket, társulásokat, vezérlő vagy kormányozó testületeket, melyek aztán beilleszkednek az egyes társadalmak életviszonyai közé.

Ezeket az intézményeket vagy társulásokat tehát a korszellem szüli, teremti s csak annyiban apostolai az új irányzatnak, a mennyiben a korszellemével egy uton haladnak s mintegy az ő parancsának engedelmeskedve, kielégítik a feltámadott közszükségletet.

Alaptétel ez, az iskolákra vonatkozva is.

A közszükséglet szülte azokat s így bátran állíthatjuk a régi — most már fölényes hangon lekicsinyelt

* La jeunesse de Calvin. Par Abel Lefranc. Paris. 1888. 8. r. 228 p.

A hála-áldozat kelyhét veszem,
Amig ürítem, zengek háladalt,
Beteljesítem nagy nyilvánosan
A fogadást, melyet lelkem sugalt.

Oh, mert Előtted nem közömbös az,
Mi éri hived, élet vagy halál?
Hisz az, ki szolgálódnak gyermeke,
Örökre szent szolgálatodban áll.

Szolgád nyomor rabláncán szenvedett,
De Te bilincseit feloldozád,
Azért az áldozat kelyhét veszem,
S zengek mellette hálátelt imát.

S mert ajkam szent fogadalomra nyílt,
Beteljesítem azt nyilvánosan,
A szent városnak megszentelt helyén,
Melyen nagy Istenünk áldása van.

(Vége.)

— iskolákról is, hogy teljesen kielégítették a kor igényeit s a népelet mindenkor megtalálta azokban azt, a mit a magyar közszükségletének mértéke szerint keresett.

Tehát a régi iskolák is — azon mérték szerint — jók valának.

Azonban ezek a régi jó iskolák is bizonyos rendszer keretei között munkálkodva, elégtették ki a közszükségletet s ha talán nem nevezték úgy, mégis volt pragmatikájuk.

Szerencséjük az vala, hogy a lassan haladás és fejlődés útján sohasem kerültek szembe a követelményekkel.

Ma a kor szelleme más. Gyors tempóban döngeti a régi intézmények mohos köfalait. S a mint az egyének több jogot, szabadabb mozgást, függetlenebb érvényesülést és az emberi méltóság nagyobb, sőt teljes érvényü megbecsülését követeli: azonképpen az intézmények felelősségteljesebb, szakszerűbb s az életnek megfelelőbb — úgy szólván — egész hasznu érvényesülését kívánja kifejezésre juttatni a társadalmak életében.

Még a föld is megmozdul lábaink alatt, megmegnyílik, hogy elnyelje a régi világ maradványait, mintha egy nagy, a megújodást jelző, kataklizma előtt állana.

Bizony más világ kapuja nyílik meg előttünk! és e kapunyílás fátyolszerű homályába élesen világít be a villanyfény, az új világ hajnalának emez intenzív és uralkodó fénysugara, melynek duzzadó erejétől ösztönözve, az ember nem marad többé a röghöz kötve, hanem felemelkedik a létező nagy alkotás másik birodalmába, a levegőégbe, hogy megismerje jobban és kihasználja talán azokat a fénylő világokat is, melyek évezredek keresztül oly csábítólag és hívogatólag, de rejtelmesen ragyogtak felette.

Nagyon természetes aztán, hogy a vágyai útján előrehaladt és törekvéseiben eredményekre jutott embervilág más követelményekkel lép fel azon intézmények ellenében is, melyeket minden időben a kor szükséglete teremtett meg és a melyek hiven szolgálták az emberiség törekvéseit, a mi vágy, óhajlás lelkébe tartozik, hogy amely célt maga elé tűz, azok megvalósulását, ennek elérését a létezőkben rejlő nagy erőforrások kincseivel elősegítsék.

Más erőforrás ma az iskola is és a kincsek, melyekkel az embervilágot célja elérésében segítik, más talajban található, más módok szerint érvényesülnek és más csatornákon jutnak el az átalakulások küzdő terére.

Ha — mint segítő erőforrással rendelkező intézmények — nem értik meg a kor intő szózatát; átgázol rajtuk a rohamos fejlődés, keres és teremt magának a világ más, megfelelő erőforrásokat.

Kivált a református iskolákra vonatkoztatva, örök

érvényű ez az állítás, mely iskolák eleddig a korszellemével együttesen vitték elől a haladás zászlóját, de a melyek — a szegénység és külső-belső rendezetlenség miatt — el-elmaradoznak már az előretörékvés nagy országútján és nem sokára képtelenné válnának a közboldogulás területén tömörülő néprétegek követelményeit kielégíteni.

Elérkezett az idő, mikor minden gondolkozó főnek be kell látnia, hogy az egyház védő szárnyai alatt kifejlődött iskolák oly intézményre erősödtek, hogy ez az intézmény — beállítva a világ versenyterére — ma már külön szakszerű gondozást igényel és nem lehet azt többé minden irányításában, csak úgy mellékesen ellátni az egyházkormányzás keretében, nem lehet azzal így a követelmények útján teljes haszonnal megállani.

Nem azt teszi ez, hogy hasítsuk ki az iskolát az egyházalkotmány nagy egészéből s valami külön statust alkossunk belőle, mert hiszen akkor miért volna az tovább református iskola; hanem csak annyit jelent, hogy teljes összhangban a fejlődött egyházkormányzati elettel, szabadabb lélegzéshez, szakszerűbb vezetéshez juttassuk az iskola belső életet.

Több önállóságra van szüksége a szellemi belső életirányításnak s a tanítói szakertelem oly nemű megbecsüléssel kapcsolatban kell ennek megtörténni, hogy ezen új irányzat létrejöttével maga a tanítóság érezze magát kötelezve a tudatosabb és elhivatászerű nevelői munkában való szervezkedésre s e szervezkedésben a fokozott mérvű ismeretgyűjtésre.

Tehát a tanítók testületi bevonása a nevelő-oktatás irányításába, elengedhetlen kelleke az iskola-kormányzás megszervezésének es feltétele annak, hogy az iskola belső életének színvonala emelkedjen.

A szakszerű paedagógiai irányítás, önállóbb és felelősségteljesebb rendelkezéssel gyakorlati szakemberek kezébe tétetvén le, a versenyképesség életelexirjét adja meg a régi szervezetnek s az ujhodás feltétlenül bekövetkezik.

Azt a hatást meg egyelőre ki se lehet számítani, a mi — a tanítók szaktudásának ily nemű megbecsüléssel — az egész iskolai intézmény életképességére be fog következni.

Egyházi törvényünk VI. r. 55. §-ában rendelkezik az iskola külső-belső életének megszervezéséről s különösen paedagógiai értelemben vagyunk hajlandók e rendelkezést a maga nemesebb és szükségszerű értelmezésében elkötelező parancsnak tekinteni.

Ehez képest kötelesek vagyunk szabályrendeleteket alkotni, melyek, mint „Szervezeti szabályzat“ felölelik az iskola egész paedagógiai életét s úgy a tanítók szolgálati szabályzata (pragmatika), mint az iskolai rendtartás és külső kormányzás egymással karöltve, teljes összhangban, a hatáskör pontos megjelölésével

lesznek itt megalkotandók a változott viszonyok és a kor-szellem követelményei szerint.

Hogy ez a szabályzat csak szabadelvű, az alkotmányos kormányzás kereteibe illő és az iskolai élet fejlődését biztosító lehet; az természetes, mert csak így méltó a református egyház hagyományos szelleméhez.

Részletekről most ne beszéljünk. Lesz rá idő.

Sinka Lajos

Válasz Ilyés Endre urnak.*

Csak röviden óhajtok Nt. Ilyés Endre urnak „Nyitray Károly hitvallása“ c. cikksorozatára válaszolni. Hosszas cáfolgatásba feleslegesnek tartom bocsátkozni, mert az általam felhozott érveket megdöntötteknek nem találok. Az orthodoxia köpenyébe való burkolódzás még semmit sem bizonyít. Vele és általa mindent kimagyarázhatunk, de észszerűleg bizonyítani nem tudunk. Az istenség mélységeit és vizsgáló ész előtt a vak hit, mely szerint hiszünk valamit, mert abszurdum, meg nem állhat. Ilyen hite van Ilyés Endrének is. Ugyanis azért hisz, mert meg van írva. Pedig bizonyára tudja, hogy nem minden írott dolog autentikus, tudja nagyon jól, hogy sok axiomaként hirdetett igazság az idők folyamán valótlannak bizonyult. A megcáfolhatatlan igazság, a szent és sérthetetlennek hirdetett dogmák boncolgatása hozta létre a reformációt, mely nehéz rabbilincsből szabadította fel a vergődő szellemet. Mint a kalitkából kiröppenő madár ágról-ágra száll, úgy szállt a korlátaitól megmenekülő, felszabadult s az emberiséget boldogítani akaró, az életet élveztetni, a földet megelégedés tanyájává, nem pedig siralom völgyévé tenni kívánó szellem helyről-helyre, tudományról-tudományra és sok úgy vélt igazságnak megbizonyította helytelen voltát.

De vegyük sorra Ilyés Endre cikkeit. Elkötelezettnek érezte magát, nemcsak ref. egyházunk érdekében, hanem az egész keresztyénség szempontjából cikkemből kiáradó szellem helytelenségének a megbizonyítására. S mi az, miben megbotránkozik? Az, hogy én a szeretet hitvallását hirdetem. Ebben a hitvallásban ő az idők szomorú jelenségét látja. A Nt. ur téved! Nem az idők szomorú jelét, hanem a Jézus által hirdetett istenországának a megvalósulását láthatnánk meg, ha az általam hangsúlyozott szeretetvallásnak a hittétele valóban a közszellem kifejezője lehetne. Mi a népet vezetőket nem gyakoroljuk a szeretetet. Erre számos

* Ez a cikk a „Tanítók Lapja“-hoz küldetett be, ahol a szerző dolgozata is megjelent, melyet Nt. Ilyés Endre ur megtámadott. A „Tanítók Lapja“ nem találta közölhetőnek ezt a választ s azzal az okadatolással, hogy a theologiai lapba tartozik, visszaküldte. Így került e dolgozat hozzánk, melyet nem annyira az audiatur et altera pars (hallgassuk meg a másik félt is. Seneca.) elvénél fogva, hiszen a cikk előzményei nem nálunk jelentek meg, — mint inkább azért közlünk, mert az körül-belül a mai művelt emberek hitvallását adja. Ezt pedig érdekünkben áll nekünk is megvitatni. Maga a vita a személyes hit és a confessionális hit, az ihletés és főleg a csudák körül forog, melyekre vonatkozólag Nyitray a maga nézetét nem a szaktudós, hanem a mai művelt ember eszméjével adja elő. Ebben és őszinteségében áll érdekessége, de nem igazsága, mely más lapra tartozik.

Szerk.

példát ad a mindennapi élet. Nem szeretjük úgy egy-
amást, mint Jézus szerette tanítványait s az emberisé-
get és nem ismerhetnek meg bennünket, hogy mi az ő
tanítványai vagyunk. Ne csak a zsinatok által alkotott
ősdi dogmáknak a hirdetése és tanítása képezze hát
életünk feladatát, hanem a szeretetnek a meghonosítása
az emberiség között. Valamit akarunk, hogy az embe-
rek cselekedjenek mi velünk, mi is azt cselekedjük
azokkal. Ha mi ennek a magasztos erkölcsi elvnek
magaslatára eljutottunk és már a szerint is élünk,
akkor már valóban becsukhatjuk felekezeti iskoláinkat,
nem azért, mintha bűn volna például reformátusnak
lenni, hanem azért, mert már mindenek egyek lettek a
Krisztusban. Igenis, ma még confessionálisnak kell
vallástaniásunknak lenni, mert még nem jutottunk el
a tökéletességre, mert testvérünk, ki más vallás köte-
lékebe tartozik, nem barátjának, nem testvérének,
hanem ellenségének tart bennünket és viszont mi is
őt. De ez nem jól van így s ez nem a Krisztusi
eszmény, ezt csak a mai nap is uralkodó, gyűlölködő
vallási szellem hozza létre. Mennyi emberáldozatot
követelt és követel pedig ez az ádáz gyűlölet. Tanuja
a történelem. Mennyi boldogságot semmisített és sem-
misít meg e válasz fal. És mindez a Jézus által hirde-
tett szeretetvallásnak a nevében történik a felekezetek
részéről, a hibás confessionálismus folytán.

Téves Illyés Endrének az az állítása, hogy dogmát
készítettem volna, vagy hogy világra szóló hitvallást
akartam nyújtani; egyáltalán nem vezérelt semmi efféle
gondolat, csak a Jézus által hirdetett tudományt, az
Isten és emberek iránti szeretetet kívántam a népisko-
lai vallástaniásunk szempontjából intenzivebb világi-
tásba hozni s rámutatni akartam azon vezérekre, mely-
nekünk világító szövetségként szolgálhat e boldogító,
igazi tan hirdetésében és tanításában.

A szentírás (különösen a reáliákra nézve) nem
tekinthetjük minden tekintetben autentikusnak s min-
den betűjében Istentől ihletettnek. Ezt theologus előtt
bizonyítani felesleges. Mennyi alakításon ment kereszt-
tül, mennyi betétdás van benne, melyek éppen a hely-
telen alapon állóknak hatalmas argumentum, hogy
ellentmondások csuszta be szövegeibe, azt mindnyájan
tudjuk. Mindezt azonban nem a szentírás tekintélyének
esorbitására hoztam fel, hanem csupán arra, hogy
magát a szentírás is vizsgálni tartozuuk és vakon
semmit se fogadhatunk el, ha még meg van is írva,
mint ahogy azt Illyés Endre teszi, kinek az írott betű
a fő. Mindig azt tanultuk eddig, hogy a lélek az, ami
megelevenít; ez a drága kincs s a többi zengő ére és
pengő cimbalom. Merítsük ki a szentírásból azt a
kincset, melyet Jézus nyújtott általa az emberiségnek,
melynél *igazibb, valódibb, boldogságra vezérlőbb* ember
nem adott embertársának, t. i. a szeretetet. Ne a
középkorbeli felfogás megvilágítása mellett tekintsük
mi Jézust, hanem a XX. századbeli mellett és ha így
nézzük Jézus egész életét, a XX. század szemüvegén
vizsgáljuk munkásságát. Bizonyára más eredményekre
jutunk, mint Illyés Endre. Nem az én, hanem a Jézus
egyvetemes hitvallásának az elfogadásáról van szó, azt
tegyük magunkévá és akkor a világvallás egy aklába
valóban beballaghatunk, nem illedelmes juhokként, ha-
nem érett, értelmes, felvilágosult ember képében. Más
pontból indult ki Illyés Endre mint én, más ered-
ményre is jutott. De hát neki a dogma a fő, a confes-
siók s nem a személyes hit és élet!

A dogma definiálásába nem bocsátkozom, arra
semmi szükség. Találtassék bár az a definitió Marten-
sennél, Luthardtnál, vagy akár hol, ha a józan ész
ítélőszéke előtt meg nem állhat, nem állhat meg
vallásos felfogásunk előtt sem, ez az én hitem. No
meg az is, hogy a vallásnak a haladó tudománnyal
nem szabad ellenkezni, mint ahogy nem is ellenkezik.
A dogmák azok igenis ellenkezhetnek a tudománnyal
is, az írással is, amint hogy ellenkeztek is. Ezt tanítja
az egyháztörténelem, ennek bizonyossága maga a refor-
máció is, mely az *ihletést* sem szorítja csak a szent-
írókra. Mi azt énekeljük: Jövel szentlélek Ur Isten ...
és a hogy énekelünk, úgy is értünk és hiszünk.

Nyitrai Károly

Hogy élnek a diákjaink.

Az internatus kérdésével foglalkozván, adatokat
igyekeztem szerezni arra nézve, hogy a debreceni
akadémiai hallgatók mennyit költenek manapság kosztra
és szállásra. Ez, eltekintve egyébként való érdekessé-
gétől, fontos annak megítélése szempontjából is, hogy
a tervezett internatus díjai hogy aránylanak a mai
városi diákszallások és étkezések költségeihez.

Hogy megbízhatóbb adatokra tegyek szert, név-
szerint való egyéni bemondást kertem és kaptam. Ha
nem is lehetett mindenkire adatokat szerezni, a nagy
többség mégis beadta. Nem eléggé részletes ugyan
mindenik, mert néha összesítve van: teljes ellátás egy
összegben; pedig lehetőleg elkülönítve szerettem volna:
étkezés, lakás. Néhol csak lakásról írnak, másutt csak
kosztról. Néhol az u. n. „száraz kosztnál“, csak hozzá-
vetőleges a havi összeg, másutt meg csak ebéd van
közölve, miután sajnos, a reggeli és sokszor a vacsora
is nincsen intézményesen biztosítva a butgetben. Az
sincs mindenütt egyformán kitüntetve, hogy a fűtés-
világítás befoglaltatik-e a lakás költségében, avagy
nem.

Minden hiányok ellenére eléggé érdekesnek tar-
tom ez adatokat arra, hogy rövid összefoglalásban
közzé tegyem. Megjegyzem itt, hogy a konviktusban,
valamint bentlakásban részesülők itt felvéve nincsenek,
hiszen azokról pontos adataink vannak. A teljesség
okáért ezeket előre bocsátom.

Bentlakást nyer (s fizet egy tanévre 40 K) 14 th.,
20 jh. és 2 bh. U. n. künt-bentlakást (a Kollégium
költségére felvett városi szállást) kap (és fizet a kollé-
giumnak egy tanévre 20 K) 26 th.

Konviktusban étkezik (reggeli, ebéd, vacsora) egész
tanévre 32 koronáért 16 th., 4 jh. és 4 bh.; 92 koro-
náért 11 th., 9 jh. és 4 bh.; 132 koronáért 20 th. és
20 jh., végre 212 koronáért ca. 15 jh.

Az elább következő adatok tehát csak a nem
bentlakásos vagy konviktusban étkező diákokra vonat-

koznak, a helybeliek, vagy nevelőképen ellátást nyerők természetesen szintén kimaradtak.

Mindezeknél fogva összesen 131 akad. hallgató az, a kikre az alábbi adatok vonatkoznak.

A mi a lakást illeti :

Havi bér koronában	8	10	12	13—15	16	18	20	22	24	30—38
Hittanhallgató:	4	20	17	15	3	—	—	2	—	1
Joghallgató:	2	11	3	2	2	4	3	—	6	2

Az étkezésre ezek az adataim :

Havi összeg	Száraz kpszt 15—36 K	40	42—46	50—64
Hittanhallgató:	24	15	4	2
Joghallgató:	4	1	4	6

A száraz koszt azt jelenti, hogy az illető nincs rendszeres meleg étkezésre berendezve, hanem esetről-esetre beszerzett hideg étkekből él; a kimutatásban az erre költött összeg van az illetők hozzávetőleges bemondata szerint feltüntetve. Többen csak meleg ebédet jelentettek be ca havi 18—20 K-ért.

Végre az alábbi táblázatban közlöm az áttekintését a lakás és koszt összköltségének részint az eddigiek összefoglalása, részint oly bemondatak alapján, melyekben csak ez a végösszeg lett közölve:

Összköltség :

Havi összeg	44—45	50	52—56	60—62	66—74	100
Hittanhallgató:	7	10	11	3	4	1
Joghallgató:	2	4	1	7	3	2

Hogy e táblázatban kevesebb pénzről van adat, mint az előbbieken, az onnan van, mert ide csak azok voltak felvehetők, akikről úgy lakás, mint teljes élelmezési díjuk megállapítható volt s egyiket sem kapták a collégiumtól. Mig az előbbi táblázatokban azok is fel vannak véve, akik bár bentlakosok, künt étkeznek, vagy konviktusban étkezők, de magok fogadnak szállást, vagy akik csak lakásról vagy csak kosztrol adtak felvilágosítást.

Mind e számok ékesen szólnak amellet hogy az internátusban tervezett *maximális* díj, a havi 50 korona, mily kevés absolute véve is a városban fizetett díjak mellett: hát még ha relative vesszük: hogy mit kapnának a maximalis 50 koronáért, s mit kapnak most ennyiért meg többért. Isten ellen való véték s az ifjuság ellen való véték az internatus ügyét dülöre nem juttatni.

Dr. Jászi Viktor
jogakad. tanár.

KÜLÖNFÉLÉK.

A nagytiszteletű Református Esperes Uraknak.

A „Debreceni Protestáns Lap“ hasábjain említve volt már, hogy a *Kálvin* születése 400-ik évfordulója a többek között egyik szép jövőjü, s éppen kálvinista papi családból származó (a nagy atyja felsőszabolcsi esperes volt!) — ifju művésznk t. i. *Somogyi Sándor* lelkét is megérintvén, — a nagy reformátor leghitelesebbnek tartható s épen általam Genfből hozott képe után annak a mellszobrát elkészítette s immár áruba bocsátotta.

Az ifju művész *Kálvin* egyéniségének a tanulmányozásába egészen belemélyedvén, annak különösen két vonása ragadta meg a lelkét s hogy az egyéni izlésnek és felfogásnak is lehetőleg eleget tegyen, kétféle formában ábrázolta ki a nagy reformátort.

Az egyik szobor a gondolkozó, magát Isten előtt megalázó *Kálvin* ábrázolja, amint kezeit a Szentírásra téve, mintegy ismételni látszik arcki-fejezésében: *Soli Deo Gloria!* Tehát itt nem a szigoru *Kálvin*, hanem a magát Isten előtt semminek érző reformátor áll előttünk. A szobor oldalt fordított fejjel, egy pontra irányított, kissé lefelé néző tekintettel, a mindenkitől jól ismert sapkában ábrázolja a reformátort. A szobor talapzatán pedig az egész életét irányító jelszó olvasható: *Soli Deo Gloria!*

A másik szobor a *praedestinatio* fenséges és mélységes tanát vitató s rettenthetetlen lelki erővel hirdető *Kálvin* ábrázolja. Testtartása visszautkrözője mintegy a hatalmas hittétel igazságában rendithetetlenül meggyőződött *Kálvin*nak, aki épen azért fölemelt fövel s bátorsággal hirdeti ezt, balkezével tartván a mellén megnyugtatót, kicsinyített szentírást, — mig jobbával reá mutat a nyitott könyv lapjára, melyen Róm. IX. 15—16. olvasható.

A szobrok nem egészen élelnagyságúak. Magasságuk 54. cm. Kivánatra készít a művész példányokat fehér—sárgás elefántesont vagy bronz utáztatban. Alapanyaga mindkét esetben a legfinomabb gipsz. Ára 20 korona, de a könnyebb beszerezhetés céljából 2 koronás havi részletre is hajlandó szállítani. A szállítási költség a megrendelőt terheli. A szobrok megrendelhetők: *Somogyi Sándor* szobrásznál, Debrecen, Fűvész-kert-utca 2. sz.

Melegen ajánlom úgy az ifju művészt, mint sikerült alkotását Nagytiszteleted s általa egy-

házmegyéje egész lelkési kara, presbyteriumaink és hiveink becses figyelmébe s teszem ezt annyival is inkább, mert az ifju művész a szobrok-ból bejövő tiszta jövedelem 25 százalékát a Debrecenben felállítandó Kálvin-émlék céljaira ajánlotta fel. — Ez azonban mellékes, — a fő az, hogy a rokonszenves, fiatal s épen azért felfelé való törekvésében erejét szinte felülhaladó akadályokkal küzdő művész ezt a pártolást részünkről minden tekintetben megérdemli. — Ha csak felényi siker lesz az elárútatásnál, mint amilyen lelkes odaadást tanúsított a művész — eszméje megvalósításánál, — megtettük kötelességünket!

Teljes tisztelettel vagyok

Debrecen, 1909. november hó 16-án.

Dr. Eröss Lajos

püspök.

— **Segítsük a kis egyházakat.** A maroscsapói református egyház egyh. és politikai hatóságoktól nyert engedélyek alapján posta utjáni könyöradamánygyűjtést indított papi lakás építésére. Az egyh. község szomorú helyzetét a felhívás így jellemzi: A maroscsapói református egyház, egyike az országban a legrégebbeknek: már 1649. évben anyaegyház lett. Azóta sorsa hol reményeket keltő, hol elszomorító volt. Az előző századokban fentartotta az itt szép számban élő magyar református birtokosság. Az idők viharai alatt sok tekintélyes család elpusztult, birtokaik idegen kézre mentek át. Akik életben maradtak s vagyonuk felől rendelkezettek, azok vagyona oly sokféle oszlott, hogy az újabb családok fentartói már nem bírtak nagyobb áldozatot hozni egyházért, iskoláért. Az utóbbi időben ezek száma is annyira megfogyott, hogy alig van egy pár a régi nemesi osztály sarjaiból, kik a mindennapi élet terheivel küzdve alig tarthatják fenn magukat. Ennek folytán a szegény református egyház magára maradt, minden segítség nélkül, az itt idők folytán letelepedett magyar református több mint 200 lelket számláló néppel, kik között alig van 3—4 család, kik lakóházzal bírnak, a többi mind vagyonnélküli, cseléd, napszámos és zsellér. Az utóbbi évtizedben a vagyontalanság és gondozáshiány miatt papi lakja összeroskadt, temploma is kívül-belől romlásnak indult, gyors segílyre vár, hogy ez is ne szakadjon a hivek nyakába. Lakáshiány miatt 14 év óta nincs lelkész a gyülekezetben. Első sorban papi lakot kell építenünk. A szegény nép közmunkával teremtetett egy kis alapot, de amely az igénybevehető központi segílyekkel együtt alig haladja meg a pár ezer koronát. Ily körülmények között kénytelenek vagyunk református egyházunk megmentése és itt, az oláh tenger közepén, e maroknyi magyarság megtartása érdekében a buzgó, vallásos emberek áldozatkészségéhez fordulni. Kérve kérjük magyar fajunknak minden igaz barátját, hogy tekintse meg sorsunk, helyzetünk s abból, amit az Isten adott, juttasson részünkre is. „A jókedvű adakozó kedves az Isten előtt.” Az adományokat Mozsa Attila ref. egyh. gondnokhoz sziveskedjenek küldeni, ki a legkisebb adományokról is nyilvánosan el fog számolni. Lelkész nélkül nincs eklézsia, a jó pap-

pal ismét megépül — úgy remélik a hivek a maroscsapói kis eklézsián is. Ne szégyenitse meg őket az ő reménységük! Szivesen és melegen ajánljuk főleg hitsorsosaink szives támogatásába a nemes törekvést!

— **Adományozások megkezdése.** A Debrecenben létesítendő Kálvin-alapra szépen gyűlnek az adományok. Ezzel az alkalommal csak a testvér-egyházkerületekből érkezett adományokat jelezzük a következőkhen: Fogarasi ref. egyházközség 10 K, Disznóshorvati ref. egyházközség 3 K 54 fill., Hejőpapi-i ref. egyházközség 6 K 20 fill., Nemesbikki ref. egyházközség 2 K, Hevesi ref. egyházközség 10 K, Székelyudvarhely gymn. ifjusága 12 K 22 fill., Banhorvati ref. egyházközség 1 K 95 fill., Nyomari ref. egyházközség 1 K, Sárospataki ref. egyházközség 15 K 50 fill., Vattai ref. egyházközség 3 K 36 fill., Sajóvamosi ref. egyházközség 3 K 20 fillér. Egyházkerületünk egyházmegyéiből is szépen folynak az adományok, egyes egyházközségek, sőt Debrecenből egyesek is küldenek az alapra: pl. a hajduszoboszlói egyházközség templomi perselypénzből ezen a címen 79 koronát gyűjtött és küldött be az egyházkerületi pénztárhoz. stb. Alkalomadtán az összes adományokról beszámolunk.

— **Nagy adományok a püspökladányi iskolákra.**

E folyton építkező egyházunk a f. év őszén ismét két tanítói lakás s 4 új tanterem építését határozta el s már tető alatt áll úgy az ügy, mint a négy iskola. A belterületen épített két tanteremre fölvert 25000 K törlesztéses kölcsön amortizálására Püspökladány község képviselő testülete 50 éven át fizetendő évi 1300 K rendkívüli segílyt szavazott meg, melyet Hajdúvármegye törvényhatósági bizottsága már jóvá is hagyott. Ugyancsak az egyház iskolaépítésből régebből fennálló tartozásainak törlesztésére évi 600 K segílyt folyósított. A legutóbbi években létesített, 330 munkáscsaládot lakással ellátó Daranyi-telepi ref. iskolák fölépítésére 10000 K egyszer s mindenkorai segílyt adott, mely célra Daranyi Ignác földmívelésügyi Miniszter Ur szintén 10000 K államsegélyt folyósított. Örömmel látjuk népoktatásügyünk fejlődését s megállapíthatjuk, hogy az ősi áldozatkészség nem halt meg ki hűveinkből s a ref. egyház és iskolák nagy nemzeti hivatását fölismerő tetteikből, csak fel kell gyujtani a szunnyadozó tüzet s államosítás nélkül is lehet iskolát teljesíteni. Illesse elismerés s hála a nagylelkű adományozókat, köztük a mi kiváló ref. dignitáriusunkat: Daranyi Ignác miniszter-főgondnokot s az ő bőkezűségének buzgó irányítóit: Mezőssy Béla s dr. Bartóki József kerületi vezéralakjainkat.

— **Érdekes eset.** A hűveknek lelkeszük iránti szeretet megnyilatkozásához közigazgatási hatóságok engedélye szükséges. Ezt mutatja az alábbi történet, mely nálunk is megeshetett volna.

A nyitrai megyei ág. ev. esperességbe tartozó Brezova egyházközség lelkésze március hóban nyugaiomba vonult s az ekkép megüresedett lelkészi állást a hitközség Lichner János, volt óturai sedélelkész egyhangú megválasztásával töltötte be, aki ezen állását 1909. évi június hó 27-én foglalta el.

épületen, ráfogják, hogy életveszélyes és hiába javítják meg, becsukják) sőt ok nélkül is (mint pl. Manazarcban hol pedig az összes rendeletek megtartásával épült az iskola) egyszerűen bezáratja. S mindezek annak az országának a felső hatósága alatt történnek, amely zászlajára az egyenlőség, testvériség, szabadság ígeit írta.

— **Orgonaátvétel Szentesen.** Vasárnap október 24-én volt Szentesen a református nagytemplom hatalmas, új orgonájának felülvizsgálata és átvétele. A 32 változatu külsőleg is impozáns orgonát az Angster József és Fia hirneves pécsi orgonaépítő cég készítette és pedig a szakértők egyhangu nyilatkozata szerint olyan művészi kivitelben s a szerződés kikötéseit tulszárnyaló arányokban, hogy az átételkor mind a hivatásos szakértők teljes elismerését, mind az átveleire összegyűlt nagy és előkelő közönség elragadtatását méltán kiérdemelték.

Az átételnél, mint az egyház által felkért szakértők közreműködtek: Szegedről Soukenik János orgonaépítő és König Péter, a szegedi zeneiskola kiváló igazgatója. Hódmezővásárhelyről Ivánka Zoltán, a főgimnázium zenetanára, jeles orgonaművész.

A megejtett felülvizsgálat után orgonahangverseny volt, melyet a templomot megtöltő közönség nagy várakozással és folyton növekedő elragadtatással hallgattatott végig. Az első nagyméretű klasszikus orgonahangverseny-darabokat König Péter adta elő csodálatos precizitással és óriási hatást keltett. A nagy közönség áhitattal hallgatta a művészi játékot és gyönyörködött ugy ebben, mint az orgonának művészi változataiban.

Azután Ivánka Zoltán játszotta el a reformátusok ősi, gyönyörű zsoltárát: „Tebened biztunk eleitől fogva,” melybe már belesendült a tanítói kar éneke. Majd felhangzott a Hymnus, felállott az egész templomi közönség, melyben Szentes város tarsadalmi felekezeti külömbseg nélkül képviselve volt s együtt énekelte a magyarság emez énekimádságát.

Ezzel befejeződött a lélekemelő ünnepség.

Mindenesetre elismerést érdemel a szentesi reformátusság, mely egy ilyen monumentális nagy művet adakozásból az egyház megerősítése nélkül — áldozatkészséggel megteremtett.

— A **Vincze József** volt földesi tanító emlékére létesített alapítvánnyal a gyűjtő bizottság ez évben el akar számolni. Eddig begyűlt 753 korona melyet a bizottság 1000 koronára óhajtana kiegészíteni, e célból még egyszer felhívja a boldogult ismerőit, tisztelőit, a tanügyi, egyházi testületeket, hogy amennyiben a küldött gyűjtő ivre még nem adakoztak, szíves adományait az év végéig Kiss Ferenc pénztárnokhoz Püspökladányba beküldeni szíveskedjenek

— **Az Egry-féle harangöntő gyár sikerei.** A kisgejőc—budapesti gyárból (az Egry cég vette átál a Thury—Pozdech-féle nagy vállalatot is) harangokat a legközelebbi időben a következő református egyházak szereztek be: Tiszaszederkény (Borsod) 500 és 300 kilósat, Tiszaszentmárton (Szabolcs) 430 és 180 kilósat, Ókésce 790 és 110 kilósat, Biharnagybajom 1200., Imely (Kömárom vm.) 460 és 230 kg., Tiszacsege 1200 és 600 kg., Drávaszabolcs 600 és 300 kilósat. Mezőtelegd 460 220 és 120 kg., Markóc (Somogy vm.) 250 és 140 ki-

lósat. Ezen harangok árát a hívek vallásos buzgóság-ból közadakozás útján rakták össze.

Az ókéscei harangot özv. Bagó Zsigmondné urnő egymaga öntette, Telegdi József ur, Horváth József és Lukács József urak pedig a mezőtelegdí egyház harang-jait. E harangok a mai vallástalannak nevezett korban a vallásos buzgóságnak erejét hirdetik. A harangok Egry Ferencz gyárában készültek Budapesten és Kisgejőcön. Jó lélekkel ajánlom e kettős vállalatot a közönség figyelmébe. Kisgejőcz, Egry Ferencz.

— **Uj orgona.** Chropó (Nyitra-megye) r. k. hitközség temploma részére Országh Sándor és fia rákospalotai (Bpest mellett) orgona- és harmoniumgyáros cégnél új orgonát rendelt. A mű, mely a legújabb csőrendszer szerint készül, izléses és csinos külsővel lesz ellátva.

— **Szőlőbirtokosainkhoz.** Nagy Gábor szőlő-nagybirtokos augusztus hóban felhívást intézett a fővárosi lapokban, hogy az általa 20 év óta tenyésztett Delaware faj szőlőnek termését az idén, a midőn az összes szőlő termését a betegségek majdnem teljesen lepusztították, a helyszínén tekintsék meg s győződjenek meg, hogy a Delaware szőlőről tett állítások a valóságnak teljesen megfelelnek. Ezen felhívásra az ország borvidékeiről tömegesen utaztak Kólyra, sőt egyes borvidékek 10—16 tagu küldöttséget is küldtek tanulmányozás végett. Minden latogató a helyszínén annyira el volt ragadtatva, hogy nyomban nagyobb mennyiséget vásárolt, sőt egy nagybirtokos 200.000 darabra tett megrendelést. Oly sok előnye van a világhírű Delaware szőlőnek és bornak, hogy t. olvasóink saját érdekükben cselekszenek, ha meghozatják Nagy Gábor Kóly. (Biharm) képes árjegyzékét, melyet ingyen és bérmentve küld.

I R O D A L O M.

A Rauvenhoff-Barta Dezső „A protestantizmus története” című munka az erdélyi református Egyházi Értekezlet kiadásában Kolozsvárott, már megjelent, két kötetben, összesen 50 nyomtatott iven. Szétküldése azok részére, kik az előfizetési díjakat annak idején beküldötték, most folyik. Azokat, akik csak kötelező aláírást adtak, az Értekezlet elnöksége ezuton kéri, hogy a hó végéig az előfizetési összeget (6 korona) *Müller pénztáros (Kolozsvár, Unió-utca 20. sz.)* beküldeni szíveskedjenek. Akik az összeget be nem küldik, azoknak címére november hó folyamán *postai utánvéttel* (be-számítva a postai költséget is) fog a munka elküldetni. Az elnökség szívesen kéri továbbá, hogy azok az előfizetők, akik *azóta lakhelyüket megváltoztatták*, kegyeskedjenek *új lakhelyüket Müller Béla fenti címére* egy levelező-lapon bejelenteni, hogy a könyvek biztosan kezükhöz juttathatók legyenek. Kolozsvár, 1909. november 12. *Nagy Károly* református theol. igazgató, értekezleti alelnök.

A **„Jó Pajtás”** címmel Sebők Zsigmond és Benedek Elek szerkesztésében egy új gyermek és ifjusági lap jelenik meg a Franklin Társulat kiadásában. Mint már többször is tettük, melegen ajánljuk ezt az új

Szokásban van az egyházi körökben, hogy a hivek a lelkész iránt való szeretetüknek látható tanujelét adják. Segédlelkései állásról jött lelkésznek, háztartáshoz szükséges tárgyakat luth. köpenyt, kámzsát vagy a reformátusoknál palástot ajándékoznak. Jubiláris lelkészt bibliával stb. ünnepelnek.

Brezován is ezen szokásnak hódoltak. Az új lelkészt háztartáshoz szükséges tárgyakkal ajándékozták meg; szeretettel adták s ő hálásan fogadta. S ezen felül a brezovai hölgyek összebeszéltek, hogy új kámzsára is gyűjteni fognak s esetleg — a gyűjtéshez mérten — más ajándékkal is kedveskednek lelkészüknek. Gyűjtöttek s a gyűjtés eredményét, egy új kámzsát s egyéb ajándékot a lelkésznek átadták.

A miavai járás (Nyitra-m.) főszolgabírája értesülvén ezen gyűjtésről, megbizta a csendőröket, hogy Brezován azon hölgyeknél, akik a gyűjtést fogantatosították, vizsgálatot tartsanak s derítsék ki, hogy ki kezdeményezte a gyűjtést, mennyit gyűjtöttek s mire fordították a gyűjtött összeget. Sőt a csendőrök a lelkész lakásába is behatoltak s a lelkészt inkvirálták atelől, vajjon az ő kezdeményezésére történt-e a gyűjtés. A csendőrök vizsgálata után a miavai járás főszolgabírája azon öt hölgyet, akik a gyűjtést teljesítették s szintugy a lelkészt 1909. évi szept. hó 30-án Miavára a szolgabírói hivatalba idézte s itt Kubinyi nevű szolgabíró mindegyiktől azt tudakolta: mikor kezdtek gyűjteni? meddig tartott a gyűjtés? Ki gyűjtött? mennyit gyűjtöttek? milyen célra gyűjtöttek? Ugy a lelkész, valamint a gyűjtést vezető hölgyek megfeleltek a kérdésekre. A lelkész azt mondta, hogy neki nem volt tudomása arról, vajjon gyűjtenek-e valamit a számára, mert hogy ilyen szeretet megnyilatkozásához a hivek nem kéri ki annak véleményét, akihez való szeretetüket bizonyítani akarják. A hölgyek azt mondták, hogy egyházközségeinkben a lelkész iránti szeretetnek ilyen megnyilatkozása szokásban van s hogy ők is ezen szokásnak hódoltak, midőn kámzsára s a lelkész számára való ajándéktárgyra gyűjtöttek. Kubinyi szolgabíró a lelkészt, mivelhogy ez a gyűjtésről mit sem tudott felmentette, de a gyűjtést eszközöző 5 hölgyet 10—10 koronával megváltható 1—1 napi elzárással büntette. Nem tudom, vajjon a felek kaptak-e a szolgabírótól írásbeli végzést, melyben a kirótt büntetés indokolva van, de úgy gondolom, hogy nem kaptak, mert nekem csakis az alábbi végzést, mely a szolgabírói hivataltól hozzánk érkezett adták at. E végzést, illetve ítéletet az illetékes alispáni hivatal noha annak végrehajtását felfüggesztette — alapjában megerősítette, amint ez az alábbi okmányból kitűnt. „Másolat. Nyitrvármegye Alispánjától 20668—09. sz. Tárgy: Ábel Mártonné szül. Huszka Anna es tsai brezovai lakosok kih. ügye. Hivatalból felülvizsgálat alá vettem a miavai járás főszolgabírájának 1909. év szeptember hó 30 án 615—09. Kih. sz. a. hozott I. foku ítéletének azon részét, mellyel Halabrin sz. Palánszki Judit, Ábel N. Huszka Anna, Dalánszki N. Ciran Judit, Ábel N. Suhajda Erzsébet és Závodni N. Závodni Anna brezovai lakosokat a 18613—882. sz. B. M. R. 7. §-ba ütköző kihágásban vétkesnek kimondó és az 1879. évi XL. t.-c. 60. § a alapján kiszabott 10—10 koronával megváltható 1—1 napi elzárással büntetendő ítéletének végrehajtását az 1908. évi XXXII. t.-c. 1. §-a alapján felfüggesztette s a felülvizsgálat eredményéhez képest az I. foku ítéletet azzal hagyva helyben, hogy a felfüggesztés a hivatkozott törvénycikk 8. §-a alapján alapul. Miről a miavai j. fő-

szolgabíróját az iratok kiadásával további törvényszerű eljárás végett értesitem. Nyitra, 1909. okt. 5-én, Turchányi s. k. alispán, Jelen másolat hiteleül Kubinyi szolgabíró. P. H.“

Az alispán határozatát illetékes esperes megfellebbezte. Így ez az ügy, amely nemcsak az egyházi köröket, hanem a társadalmat is érdekli. Azért annak további fejleményeit figyelemmel kísérjük és jogászaikat arra kerjük, hogy a dolghoz magok is hozzájáruljanak.

— **Köszönet es kérelem.** A belényesujlaki református egyház „Esdő szózat“-ára a következő urak, egyházak, községek küldtek könyöradományt: Ngos Korda Andor ur 200 K, Nm. báró Bánffy Dezső ur 10 K, Ngos Kemecey Kálmán ur 10 K, Nánai Szücs Ferenc m.-turi kántor ur 1 K, özv. Csokány Sándorné postamesterne 2 K, Amerikából Marton János és M. Balog Mihály urak 20 K, Boros Lajos tárkányi tanító ur 1 K, Ngos dr. Böszörményi Emil ur 5 K, csengeri ref. egyház 3 K, szatmárnémeti ref. egyház 15 K, szinyérváraljai egyház 3 K, Tek. Matolcsy Kálmán aszodi főjegyző ur gyűjtése 8 K, Komódi főjegyző Eötvös ur gyűjtése 9 K 20 fillér, kunmadarasi ref. egyház 4 K. Összesen 291 K 20 fillér. Fogadják a nemes lelkü adakozók egyházam nevében jótetteikért forró köszönetünket. Ezuttal felkérem mindazokat, kikhez „Esdő szózat“-unkat megküldtük, kegyeskedjenek egyházunk részére bárminő csekély adományt küldeni, nem az adomány nagyságát tekintjük, de a szívet, melyből az adomány származott. — Belényesujlak, Biharmegye, 1909. nov. 11-én. *Sipos János* református lelkész.

— **Madagaskárban,** mint a Lutherische Kirchenzeitung közli, a keresztyének még mindig akadályozva vannak temetéseikben, jobban mondva a sajátosan keresztyén temetések rendszerint lehetlenné vannak téve. Mert még mindig fenáll az a rendelet, hogy a halotti gyülekezetnek sem énekelni, sem szertartási imákat elmondani nem szabad; énekeket s imákat kizárólag csak missionárius mondhat, aki azonban többnyire igen távol lakik; beszédet is csak neki lehet tartania, de azt is előbb a kormányzásnak kell bemutatni, amire természetesen legtöbbször nem lévén idő, elmarad. Általában a sírnál tilos minden vallásos szertartás, csak a halottas házban vagy a templomban vannak ezek megengedve. Sajátságos s érthetetlen azonban, hogy a pogányok, mint eddig is, mindennemű temetési régi szokásaikat áldozataikat stb. akadálytalanul végezhetik. Az evangélikus missiónak különben itt még mindig küzdenie kell a római kath. missionáriusok tulhatalma ellen, kik gyanus szemmel nézik ennek működését, — lévén e missió tagjai négy-ötöd részben más nemzetbeliek, nem franciák, — egyszersmind igyekeznek idegenkedést kelteni iránta. A francia kormány képvisellete úgy is ellenséges indulatu az evang. missionáriusokkal szemben, mert ezek az egyéniséget s öntudatot igyekeznek képezni s a lelkiismeretet felebreszteni, ami nincs inyére a szabadelvűségére különben oly büszke francia helytartóságnak. Sőt ez annyira megy, hogy nevetséges okok alapján (pl. mert ami csekély javítani való volna az

épületen, ráfognak, hogy életveszélyes és hiába javítják meg, becsukják) sőt ok nélkül is (mint pl. Manazarchan hol pedig az összes rendeletek megtartásával épült az iskola) egyszerűen bezáratja. S mindezek annak az országnak a felső hatósága alatt történnek, amely zászlajára az egyenlőség, testvériség, szabadság ígért irta.

— **Orgonaátvétel Szentesen.** Vasárnap október 24-én volt Szentesen a református nagytemplom hatalmas, új orgonájának felülvizsgálata és átvétele. A 32 változatu külsőleg is impozáns orgonát az Angster József és Fia hirneves pécsi orgonaépítő cég készítette és pedig a szakértők egyhangú nyilatkozata szerint olyan művészi kivitelben s a szerződés kikötéseit tulszárnyaló arányokban, hogy az átvételkor mind a hivatásos szakértők teljes elismerését, mind az átvételeire összegyűlt nagy és előkelő közönség elragadtatását méltán kiérdemelték.

Az átvételnél, mint az egyház által felkért szakértők közreműködtek: Szegedről Soukenik János orgonaépítő és König Péter, a szegedi zeneiskola kiváló igazgatója. Hódmezővásárhelyről Ivánka Zoltán, a főgimnázium zenetanára, jeles orgonaművész.

A megejtett felülvizsgálat után orgonahangverseny volt, melyet a templomot megtöltő közönség nagy várakozással és folyton növekedő elragadtatással hallgattott végig. Az első nagyméretű klasszikus orgonahangverseny-darabokat König Péter adta elő csodálatos precizitással és óriási hatást keltett. A nagy közönség áhitattal hallgatta a művészi játékot és gyönyörködött ugy ebben, mint az orgonának művészi változataiban.

Azután Ivánka Zoltán játszotta el a reformátusok ősi, gyönyörű zsoltárát: „Tebenned biztunk eleitől fogva,” melybe már belecsendült a tanítói kar éneke. Majd felhangzott a Hymnus, felállott az egész templomi közönség, melyben Szentés város tarsadalma felekezeti különbség nélkül képviselve volt s együtt énekelte a magyarság emez énekimádságát.

Ezzel befejeződött a lélekemelő ünnepség.

Mindenesetre elismerést érdemel a szentesi reformátusság, mely egy ilyen monumentális nagy művet adakozásból az egyház megerősítése nélkül — áldozatkészséggel megteremtett.

— A **Vince József** volt földesi tanító emlékére létesített alapítvánnyal a gyűjtő bizottság ez évben el akar számolni. Eddig begyűlt 753 korona melyet a bizottság 1000 koronára óhajtana kiegészíteni, e célból még egyszer felhívja a boldogult ismerőit, tisztelőit, a tanügyi, egyházi testületeket, hogy amennyiben a küldött gyűjtő ivre még nem adakoztak, szíves adományait az év végéig Kiss Ferenc pénztárnokhoz Püspökladányba beküldeni szíveskedjenek

— **Az Egry-féle harangöntő gyár sikerei.** A kisgejőc—budapesti gyárból (az Egry cég vette át a Thury—Pozdech-féle nagy vállalatot is) harangokat a legközelebbi időben a következő református egyházak szereztek be: Tiszaszederkény (Borsod) 500 és 300 kilósat, Tizsaszentmárton (Szabolcs) 430 és 180 kilósat, Ókésce 790 és 110 kilósat, Biharnagybajom 1200., Imely (Komárom vm.) 460 és 230 kg., Tiszacsege 1200 és 600 kg., Drávaszabolcs 600 és 300 kilósat. Mezőtelegd 460 220 és 120 kg., Markóc (Somogy vm.) 250 és 140 ki-

lóst. Ezen harangok árát a hivek vallásos buzgóságából közadakozás útján rakták össze.

Az ókéscei harangot özv. Bagó Zsigmondné urnő egymaga öntette, Telegdi József ur, Horváth József és Lukács József urak pedig a mezőtelegdí egyház harangjait. E harangok a mai vallástalannak nevezett korban a vallásos buzgóságnak erejét hirdetik. A harangok Egry Ferencz gyárában készültek Budapesten és Kisgejőcön. Jó lélekkel ajánlom e kettős vállalatot a közönség figyelmébe. Kisgejőcz, Egry Ferencz.

— **Uj orgona.** Chropó (Nyitra-megye) r. k. hitközség temploma részére Országh Sándor és fia rákospalotai (Bpest mellett) orgona- és harmoniumgyáros cégnél új orgonát rendelt. A mű, mely a legújabb csőrendszer szerint készül, izléses és csinos külsővel lesz ellátva.

— **Szölőbirtokosainkhoz.** Nagy Gábor szőlő-nagybirtokos augusztus hóban felhívást intézett a fővárosi lapokban, hogy az általa 20 év óta tenyésztett Delaware faj szőlőnek termését az idén, a midőn az összes szőlő termését a betegségek majdnem teljesen lepusztították, a helyszínén tekintsek meg s győződjenek meg, hogy a Delaware szőlőről tett állítások a valóságnak teljesen megfelelnek. Ezen felhívásra az ország borvidékeiről tömegesen utaztak Kólyra, sőt egyes borvidékek 10—16 tagu küldöttséget is küldtek tanulmányozás végett. Minden látogató a helyszínén annyira el volt ragadtatva, hogy nyomban nagyobb mennyiséget vásárolt, sőt egy nagybirtokos 200.000 darabra tett megrendelést. Oly sok előnye van a világhírű Delaware szőlőnek és bornak, hogy t. olvasóink saját érdekükben cselekszenek, ha meghozatják Nagy Gábor Kóly. (Biharm) képes árjegyzékét, melyet ingyen és bérmentve küld.

I R O D A L O M.

A **Rauvenhoff-Barta Dezső** „A protestantizmus története” című munka az erdélyi református Egyházi Értekezlet kiadásában Kolozsvárott, már megjelent, két kötetben, összesen 50 nyomtatott iven. Szétküldése azok részére, kik az előfizetési díjakat annak idején beküldötték, most folyik. Azokat, akik csak kötelező aláírást adtak, az Értekezlet elnöksége ezuton kéri, hogy a hó végéig az előfizetési összeget (6 korona) Müller pénztáros (Kolozsvár, Unió-utca 20. sz.) beküldeni szíveskedjenek. Akik az összeget be nem küldik, azoknak címére november hó folyamán postai utánvétellel (beszámitva a postai költséget is) fog a munka elküldetni. Az elnökség szívesen kéri továbbá, hogy azok az előfizetők, akik azóta lakhelyüket megváltoztatták, kegyeskedjenek új lakhelyüket Müller Béla fenti címére egy levelező-lapon bejelenteni, hogy a könyvek biztosan kezükhöz juttathatók legyenek. Kolozsvár, 1909. november 12. Nagy Károly református theol. igazgató, értekezleti alelnök.

A „Jó Pajtás” címmel Sebők Zsigmond és Benedek Elek szerkesztésében egy új gyermek és ifjusági lap jelenik meg a Franklin Társulat kiadásában. Mint már többször is tettük, melegen ajánljuk ezt az új

vállalkozást olvasóink, a nt. lelkészek, de különösbbe az iskolák és a tanár urak figyelmébe. A természetnek és az embervilágnak okos, színes szemlélete, a kedély és jellemképző történetek, ezek teszik az ifjusági lapok tartalmát. Mindezeket bőven feltaláljuk a Jó Pajtásban a képzelő erő, az érzelgősség és romanticismus minden tulesapongásai nélkül. Találunk ezenkívül mást is. Magyarságot, szórakoztató humort és józan észet. Ez az oka, hogy a Jó Pajtást a *Kis Lap*-nak, az *Én Ujságom*-nak is határozottan elébe tesszük. A most megjelent 7-dik számba Endrődi Sándor (Csalómese), Szöllőssy Zsigmond (A ravasz Mirza), Sebők Zsigmond (Dörmögi Dömötör, ama híres és nevezetes Maczkó Muki atyjafia), Rákosi Viktor, Benedek Elek, Batori Ferenc irtak közleményeket. Kép, betűrejtvények. Talányok s a szerkesztők tárcája egészítik ki a lapot. Előfizetési ára évnegyedre 4 kar. Előfizetési pénzek Budapest, IV. Egyetem-u. küldendők.

— **Magyar írók élete és munkái.** Irta: *Szimyei József*. Kiadja Budapesten: *Hornyánszky Viktor*. A kezünk alatt levő legújabb füzet (XIII. kötet 8. füzet. *Tankorics—Táncsics* írók neveivel) immár 117 füzet látott e hatalmas műből napvilágot. E legújabb füzetből minket a következő protestáns egyházi és iskolai írók érdekelnek közelebről: Sztárai Mihály reformátor, Sztéhlo András budai, Sztéhlo János eperjesi ev. lelkészek, Sztrokay Ignác soproni, Sztútorisz Frigyes eperjesi ev. gymn. tanárok, Szücs Dániel veszprémi ref., Szücs István téthi ev. lelkészek, Szücs István jogtanár, majd törvényszéki bíró Debreczenben, Szücs László senyeházai, Szügyi Dániel dévaványai ref. lelkészek, Szügyi József békési ref. orgonista-kantor, Szvertán István utrechti ref. tanuló, Tabajdy Lajos szatmári ref., Tablicz Bohuszláv egyházasmároti ev., Takács Adam gyóni, Takács György hosszufalvi, Takács János bömi, Takács József ref. lelkészek, Tályai Z. Márton leideni ref. theológus, Tumaskó István pozsonyi lyceumi ev. tanár, Tamer János némendi ref. lelkész. Az eddig megjelent 117 füzet összesen 25.795 író életrajzát tartalmazza. A nagy mű egy-egy füzetének ára 1 korona. Az egész munka az 1910. év végén be lesz fejezve.

A „Vasárnapi Ujság“ november 21-iki száma közli a képviselőház új elnökségének arcképeit, Gyulai Pál képét a ravatalon, Mánuel portugál király arcképeit, számos képet a Mücsarnok téli tárlatáról. Szépirodalmi olvasmányok: Mikszáth Kálmán regénye, Kozma Andor és Lányi Viktor versei, Bársony István vadászrajza, Szüts Dezső novellája és Lesueuer franciából fordított regénye. Egyébb közlemények: a dán miniszterelnök neje, mint gyorsíró (arcképpel), a nőegyletek kongresszusának csportképe, Hegedüs Gyula képe a „Tájfün“-ban, Dante bécsi szobrának képe, Junius cikke, tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet stb. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyed évre négy korona a „Világkróniká“-val együtt négy korona 80 fill. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatáiban (Budapest, IV. ke-

rület., Egyetem-útca 4. szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

Pályázat.

A n.-bányai ref. egyházmegyében levő kishodosi ref. lelkészi állásra pályázat hirdetik. Fizetés, lakás és kerten kívül: buza, széna, fa és föld szolgálmánnyal, a megállapított hivatalos becslés szerint 877 K 02 f. értékben s állami fizetés kiegészítés: 865 K. 55 f. Megválasztandó lelkész beruházás címén 78 K 50 f.-t köteles fizetni. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázati kérvények szabályosan felszerelve december hó 13-ig nyujtandók be Széll György espereshez Avaszujváros.

Kelt Debrecen, 1900. nov. 15.

dr. Eröss Lajos
püspök.

Pályázat.

A tizzaszöllősi harmadik (vegyes iskolai) tanítói állásra.

Javadalom: a. Természetbeni jó lakás, melléképület, külön kis kerttel. b. Egyházpénztárból 1100, azaz ezeregyszáz korona, évnegyedként előre fizetve. c. E tanítótság javadalma pótlására adományozott, osztályozott öt hold szántóföld, — melynek adóját tanító fizeti, — régi értékelés szerint: 80 korona, mai értékében 150 korona. d. Ötödéves korpótlék az államtól. Kellő képesítés esetén kilátásba helyezve a gazdasági ismétlő iskolai leányok tanításáért községünk pénztárából 50 korona.

Kötelesség: A presbyterium által időről-időre kijelölendő elemi osztály vagy osztályoknak — jelen iskolai évben az I. és II. vegyes osztályoknak — egyházkerületi tanterv szerint való vezetése, esetleg ismétlő iskolások oktatása, az egyházi jegyzői tisztségnek — 50 korona évi díjért — tanító társaival felváltva történő teljesítése. Kanonikus órákon, valamint lelkész akadályoztatása esetén az istenítisztelet végzése.

Megválasztott költözködési költséget nem kap.

Az állás, mely lemondás, illetve áthelyezéssel üresedett meg, a törvényben előírott idő bevéárása után azonnal elfoglalandó.

Pályázati kérvények okmányokkal felszerelve november hó 28-ig, a választás napjáig alólirott iskolaszéki elnökhöz küldendők.

Tiszaszöllős, (Heves) utolsó posta, — vasut — helyben 1909. nov. 15.

Szabó Imre
református lelkész.

Pályázat

a hegyköz-száldobágyi református egyház kántortanítói állására.

Javadalom: 1. Kézpénz. 2. Termények. 3.

Földhaszonérték a folyó évi értékelés szerint 1017 K 60 fillér. Lakás, házikert, melléképületek.

Kötelesség: 1. I—VI oszt. vegyes iskola tanítása, az egyházkerület utasítása szerint. Az ismétlősök tanítása hetenként két ízben, 2. Kántori teendők, 3. Egyházi jegyzőség, külön díjjért, 4. Kanonikus órákon s lelkész akadályoztatásakor templomi szolgálat teljesítése.

Felszerelt kérvények 1909. évi nov. 28-ig alulírottához küldendők. Az állás, választás után azonnal elfogalandó.

Hegyköz-száldobágy (u. p. Nagyvárad), 1909. nov. 13.

Bokros Benedek
ref. lelkész.

Szántó József

papi- uri és egyenruhakészítő

Hódmezővásárhely.

Az „Országos Lelkész-Egyesület“ című hetilap 1909 május 1-sei számában cégemről megjelent sorok.

A papi egyenruha dolgában az a kérés van lelkész társaimhoz, hogy az egyenruhát lehetőleg **Szántó József** Hódmezővásárhelyi szabómesterrel méltóztassanak készíttetni. Ezen ajánlatomat jó lélekkel, tapasztalásra alapítva teszem. Az én egyenruhám **Szántó** ur próba nélkül készítette és pedig akként, szabása igazán nem hagy fenn semmi kívánni valót. A kelme finomságát tekintve is állithatom, hogy a ruhát a **Szántó** ur által adott minőségben olcsóbban más szabó sem készítheti. De meg nagyon félek, hogy több mesterekkel készíttetve, majd nagyon sokféle lesz a ruhánk vagyis nem lesz egyenruhánk. Azt természetesen nem tartom lehetőnek, a konkurenciából mindenkit kizárjunk: de azt legyen szabad kérnem, hogy nagyon megválasszuk a mestert és lehetőleg **Szántóval** készíttessünk: aki amellet szakavatott és a pusztán levélbeli megrendeléssel próba nélkül is előállítási képességén kívül az is beszél, hogy már eddig is sokat áldozott a ruha stilszerű előállításának előkészítése által kitűzött célunkért. Legujabban egy teljes papi egyenruhát ajándékozott egyesületünknek, amelyet az ugyancsak általa ajándékozott üvegszékényben a debreceni főiskola muzeumában helyeztünk el, mint az O. R. L. E. tulajdonát s egyik alkotásának látható bizonyosságát.

Dr. Baltazár Dezső
elnök.

Egy ilyen általam készített teljes disz papi öltöny (minta öltöny a debreceni akadémia muzeumában van elhelyezve, melynek kivitele szerint egyformán készülnek az általam szállítandó ref. papi egyenruhák amiért a megrendelésekhez feleslegesen tettem a szövetminták előzetes küldését és a hosszadalmas levelezéseket. Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást, ez ügyben képes árjegyzékeket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve küldök.

Teljes tisztelettel

Szántó József

papi-, uri- és egyenruha szabó.

155

Páratlan szőlőfaj!!

Hogy ezt bebizonyítsam, a „Delaware” szőlőről, királyi közjegyzői hitelesítéssel ellátott eredeti fénykép felvételeket készítettem

A felvétel áll: egy drb 20 éves csercsapos kifogástalanul dusan termő töke, 32 fürt, egy drb 4 éves szálvesszős töke 168 fürt és 11 drb egy sorban lévő 4 éves szálvesszős töke több mint 1600 kifogástalan egészséges fürt szőlőtermessel.

Ezek mind ott vették fel, a hol pár méternyire tőle az európai oltványokon a termés négy-ötzöri permetezés dacára is elpusztult. Így ez az év volt az, amely bebizonyította, hogy ezen fajnak termésében permetezés nélkül semmiféle szőlőbetegség kárt nem okoz. Ezenkívül nagy előnye meg, hogy oltani és alá a földet megforgatni nem kell, vesszője télben soha meg nem fagy bora elsőrendű és rendkívül bőtermő. Ezen a néven azonban igen sok más hitvány fajokat adnak el, ezért a ki a valódi bőtermő és legnemesebb fajt akarja megszerezni, az csak a NAGY GÁBOR-fele „DELAWARE” vesszőt vegye. A Delaware szőlő bővebb leírását, termésének királyi közjegyzővel hitelesített eredeti fénykép felvételeit színes kivitelben, továbbá a szöveg közé nyomott 40 szép képet tartalmazó képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küldöm mindenkinek, aki velem címét tudatja. Okvetlenül kérje meg ma ezt a tanulságos tartalmu árjegyzéket, mely a szőlőoltványokról és lugas ültetésről is ad részletes, helyes utbaigazításokat. — — Levelezés magyar, német, horvát, szerb és román nyelven.

NAGY GÁBOR szőlőnagybirtokos, KÖLY
posta, táviráda és távbeszélő állomás.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utcza 23. sz.

Fegyvertöltény-hüvelyek :

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.

Hüvely dugasz, réz-gyutacs.

Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.

Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kräder és Friedlandi kályhák.

Főzőkonyhák.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangesoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alaku nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkat, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványok-

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntette.

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi

drogueria

Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület)

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint berendezett mentőszekrények, kötszerek, desinficiálószeres Creolin, Carboll, mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Sertés és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugyszintén nagy választék mindenféle gumi árúknban s érvkötkben, valamint fényképészeshez szükséges vegyszerekben.

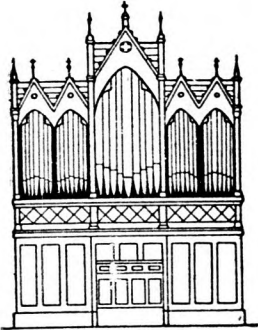
Telefon 292.

Telefon 292.

Rieger Ottó

villamos gépekkel berendezett és a kir. udvar orgonagyára. **Hazánk legnagyobb orgonájának a király orogooájának** (koronázási temlom) alkotója

Budapest, VII. Garay-u. 48.
császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangu orgonákat szállít 37 év óta 1600 orgonát szállított, közte a

„Király orgonáját“

amely mű ezidő szerint **Hazánk legnagyobb orgonája.** 16 változatu villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussa tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyárai 36 évi fennállás óta 1500 orgonát szállítottak.

Az összes iskolákban használt tankönyvek-, író-, és rajzszerek

kaphatók:

Hegedüs és Sándor

iskolai könyv- és papirkerekedésében

DEBRECEN.

Nagy képes árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldünk.

Nem kell többé
10000 frtos régi hegedü
REMÉNYI MIHÁLY

mü-hegedü készítő

a magy. kir. zeneakadémia házi hangszerésze legujabb találmánya a „**Hangfokozó gerenda**“ annak bármely hegedübe, vapy gordonkába illesztése után az sokkal jobb nemesebb és erősebb hangot kap.

Kezesség minden egyes hangszerért. **Reményi** sajátkészítményü uj hegedüi pótolják a drága mesterhegedüket, miután a legnagyobb hangversenyteremben megfelelnek bizonyítékul annak hogy **GEYER STEFI** a legnagyobb hegedüművész a Vigadó nagytermében egy **Reményi-féle uj hegedün** sikerrel hangversenyezett.

Hegedü tisztítási és javítási műterem

BUDAPEST, KIRÁLY-U. 38. SZÁM.

Zenekarok felszerelése a legmérsékeltebb áron.

Költségvetés díjtalan.

Ne vegyen semmiféle hangszert, míg **Reményi** legujabb árjegyzékét el nem olvasta.

Nagy raktr az összes és húrokban. — Régi hangszerek vétele és becserélése. — Ezen lapra hivatkozva minden hangszerről külön-külön rjegyzék küldetik.

Orgona - Harmoniumok.

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővárazsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes húros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedü, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedübe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) **Tárogató;** általános elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Toronyórák

palota-, varosházi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközli

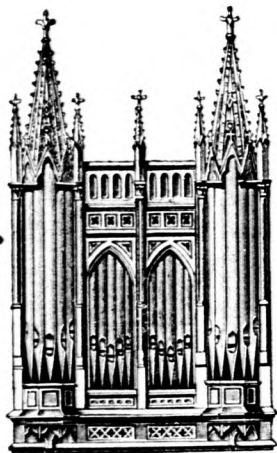
Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják
kitünő hang- és erős szerkezetű légnomatu és elek-
tromos berendezésű

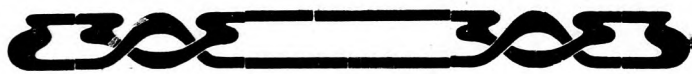
O r g o n á i k a t

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitünő hangú

HARMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

„PETŐFI“

ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI.

Uj népies és ifjusági teljes kiadás. A
szövegét ellenőrizte és bevezetéssel ellátta:

Kardos Albert

a költő arcképével:

Rendkívül diszes aranyozott vászonfedelű kötésben.
Fedelén „PETŐFI“ aranyozott dombornyomású arc-
képével.

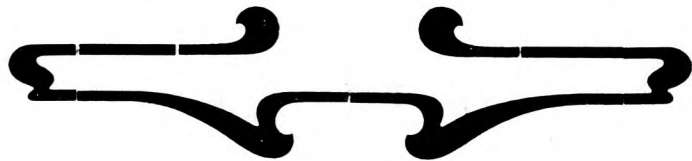
Á r a 2 korona 40 fillér.

Megrendelhető a kiadónál:

Hegedüs és Sándor

könyvkiadóhivatalában

D E R E C E N B E N.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s
kifogastalan munkát készít mindennemű könyvköté-
szeti, diszműcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* töme-
ges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

**Anyakönyveket, tartós jó kötésben.
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubili-
umokra.**

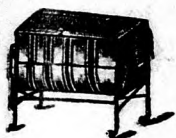
Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony
adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken
vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását
vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e
szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, —
számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emleklap*
és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletet
stylusban, levéltári okmánytartók.

Nyomatott a Debr. Prot. Lap könyvnyomdájában.

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweisi és honi gyártmányu porcellán, valamint Meidinger köpeny és öntött

vaskályhák.

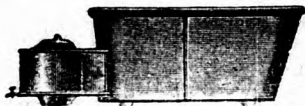
Minden szerkezetü vas- és porcellánburkolatu konyhák. Multiplicator hőfejlesztő kályhabetétek, vadászfegyverek és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

Lőporáruda.

Ujdonság! Browning-rendszerű ismétlő fegyver 190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényezett konyhafelszerelések, gépmangorlók és facsarók, gummi átvonattal

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

baktai EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

Kisgejőcön

Ung megye

Alapítva 1793-ban.

Budapesten

VI. Lehel-u. 8/a.

Alapítva 1847-ben.

Harangöntőde.

Készíték Budapesti és kisgejőcei műhelyemben minden nagyságu és hangú harangokat a kívánt összhangban, a legnagyobb felelőség mellett. Felszerelve új modern forgatható vaskoronával, amelyek elmés szerkezetüknél fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatlan időre biztosítják. Emellett könnyű járatuknál fogva egy ember által egyszerre több harang is húzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

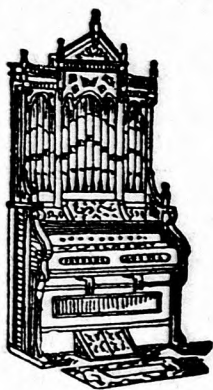
Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőcön közel egy ezer darab. és budapesten 1650 drb. felszerelve Budapesten az európai híri Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőcön a saját találmányu szabadalmazott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetést (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdú és Biharvár-megyék területén a következő egyházak kaptak harangokat: u. m. Hajdunánás, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajdúhadház, Hajduszoboszló, Balmazújváros, Püspök-ladány, Nádudvar, Debrecen. Mikesdés Derecske, Bagamér, Báránd, N. Várada, N. Szalonta, N. Bajom, N. Léta, N. Szántó, Berettyóújfalú, Ér-Diószeg, Ér-Endréd, Érmihályfalva, Ér-Hatvan, Biharpüspöki, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Füzegyarma, Mezőgyán, Mezőkövesd, Pocsaj, Gálos p. tri, Fiszavalk, Fiszalucz, Arpád, Erdőgyarok, Hosszupálvi, Bihar-diószeg Feketejator, Szakál. stb.

Harmonium.

vásárlók ne mulasszák el, mielőtt Harmoniumot vesznek

Reményi Mihály

a magyar királyi Zene Akadémia házi hangszer készítőjétől, legújabb Harmonium árjegyzékét kérni, melyet ingyen és bérmentve küld Reményi Harmonium osztálya. Budapest, Király-u. 58. szám.

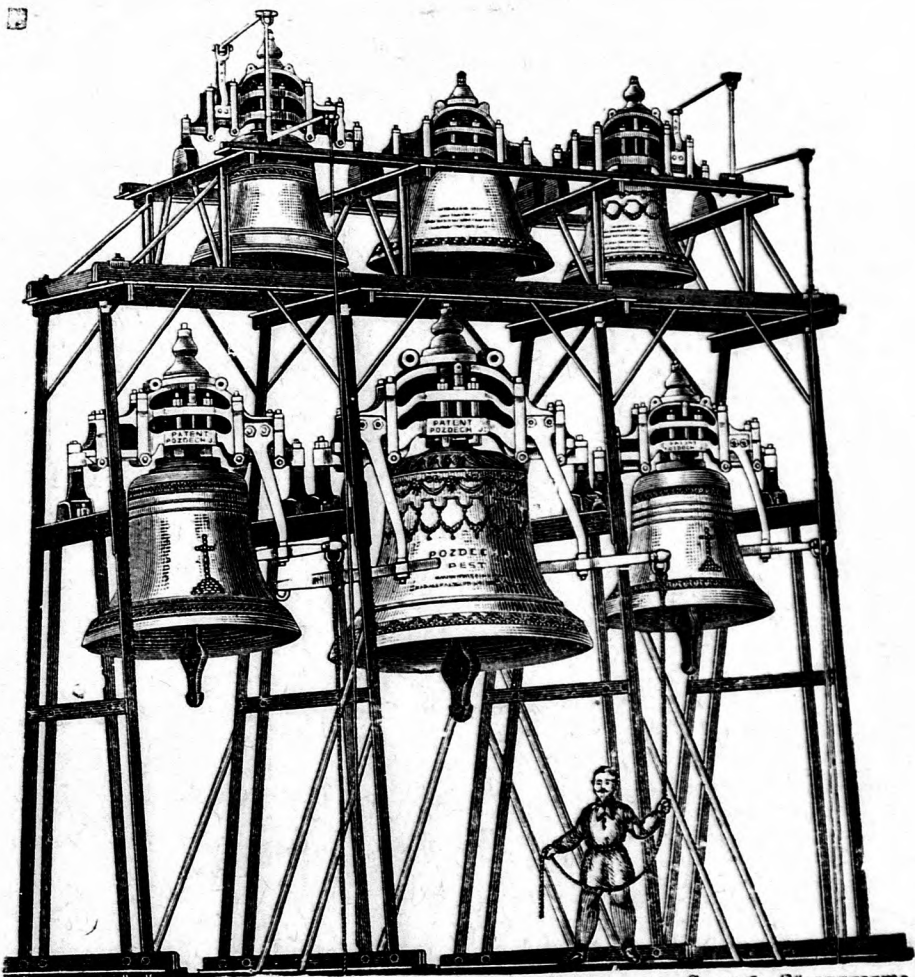
Ezen választók a legjobb iskolai és templomi használatra készült valódi

Aeol harmoniumok-

ban, melyeknek hangja teljesen azonos az Orgona hangjával.

Zongorák, Pianinók

a legolcsóbbtól a legfinomabbig a legolcsóbb gyári áron.

Készíték Budapesti és kisgejőcei műhelyemben minden nagyságu és hangú harangokat a kívánt összhangban, a legnagyobb felelőség mellett. Felszerelve új modern forgatható vaskoronával, amelyek elmés szerkezetüknél fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatlan időre biztosítják. Emellett könnyű járatuknál fogva egy ember által egyszerre több harang is húzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőcön közel egy ezer darab. és budapesten 1650 drb. felszerelve Budapesten az európai híri Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőcön a saját találmányu szabadalmazott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetést (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdú és Biharvár-megyék területén a következő egyházak kaptak harangokat: u. m. Hajdunánás, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajdúhadház, Hajduszoboszló, Balmazújváros, Püspök-ladány, Nádudvar, Debrecen. Mikesdés Derecske, Bagamér, Báránd, N. Várada, N. Szalonta, N. Bajom, N. Léta, N. Szántó, Berettyóújfalú, Ér-Diószeg, Ér-Endréd, Érmihályfalva, Ér-Hatvan, Biharpüspöki, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Füzegyarma, Mezőgyán, Mezőkövesd, Pocsaj, Gálos p. tri, Fiszavalk, Fiszalucz, Arpád, Erdőgyarok, Hosszupálvi, Bihar-diószeg Feketejator, Szakál. stb.

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitünő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél esikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuz**nál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!!** híres mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuspedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszaru” gyógyszerháza a hol mindenn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szerezhetők be.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
éi cöntödeje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja es. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. **Kitünő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.** Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang főszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való főszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntette.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a **legnedvesebb templomban is** kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precízen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

Országh Sándor és Fia

cs. és kir. udvari szállító

RÁKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel” (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel”, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel” (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel” (első díj) kitüntette, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitünő hangu és szerkezetű, főleg a legujabb légnymatu (pneumatikai) orgonákat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitünő hangu harmoniumok minden nagyságban. Harmiumok tetszésszerinti rajz és változat összeállításal rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.